

De tijdgeest verdient betrokkenheid

Waar individu en gemeenschap zich verbinden

Een artikel naar aanleiding van een lezing op 11 januari 1998

Inleiding

Marieke de Vrij roept in deze bijeenkomst op tot maatschappelijke betrokkenheid vanuit het individu, een thema dat in deze tijd niet alle aandacht krijgt die het verdient. Zij stelt met nadruk dat betrokkenheid alleen zinvol is als deze stoelt op een grote mate van individuele zelfstandigheid. Zelf innerlijk zelf-standig durven zijn is dus een stap of proces dat vooraf gaat aan gemeenschappelijke betrokkenheid. De opvattingen en denkbeelden in deze tijd, waarin het ieder-voor-zich-principe hoogtij viert en een gevoel van jachtigheid ons opzweept tot steeds meer activiteit, zouden zo veel meer inhoud krijgen als alle talenten gebundeld worden tot een gemeenschappelijk veld, waarin ieder van ons vanzelfsprekend kan delen, zodat aan kracht gewonnen wordt. Kracht die onszelf en de maatschappij ten goede komt. Ja, wie wil dat niet?! Zeker als we beseffen dat uitstel obstakels opwerpt, die in de toekomst des te moeilijker zijn te overwinnen.

Stapsgewijs worden in dit artikel aspecten belicht die de noodzaak tot verandering actueel maken. Hoe bereiken we innerlijke zelfstandigheid? Wanneer zijn we rijp voor de stap naar buiten? Wat heeft de huidige tijdgeest eigenlijk nodig? Hoe verhoud ik mij als individu tot een groep? En hoe kan ik initiatieven ontplooien vanuit de eigen bron?

Als we niet bang zijn om enige verantwoordelijkheid te dragen, zullen Marieke's woorden ons sterken.

Innerlijke zelf-standigheid

Innerlijk zelfstandig worden is geen sinecure. De menselijke psychologie is verraderlijk. We denken al gauw dat het alleszins redelijk loopt in ons leven, we hebben onze zaakjes aardig op orde, weten bij benadering wat onze sterke

kanten zijn en hebben op een gegeven moment ruimte om met onze talenten naar buiten te treden. En dan begint de test. Hoe neutraal kan ik blijven als iemand anders zijn talent presenteert? Kan ik blij zijn voor die ander? Jaloersheid en concurrentie liggen snel op de loer, met als mogelijk gevolg een veranderend zelfbeeld: ik stel niets voor.

Of we maken onze eigen talenten ondergeschikt aan die van anderen vanuit een soort valse bescheidenheid, uit angst misschien wel om iets van onszelf te laten zien. We wachten tot we uitgenodigd worden, maar als dat niet gebeurt zijn we teleurgesteld. En o, wat zijn we ongelooflijk afhankelijk van de waardering van anderen!

Ook willen we wel eens te snel resultaat, zijn ongeduldig en forceren onszelf tot het gewenste zelfbeeld. Of we steken ons licht onder de korenmaat, omdat we onszelf pas goed genoeg vinden als we ons kunnen meten aan degenen die in onze ogen deze innerlijke zelfstandigheid al hebben bereikt.

Kortom, legio weinig zinnige motieven spelen mee en houden ons af van de essentie en dan zit er niets anders op dan opnieuw bij onszelf te rade te gaan. Het is belangrijk in de maat te leven met de staat van ontwikkeling waarin we verkeren en geduld met onszelf te hebben. De bereidheid naar buiten te treden dient van een grote zuiverheid te zijn, vrij van meningen en beter weten. We dienen onszelf in alle eenvoud te bevestigen zodat het voor onszelf te dragen blijft en we minder afhankelijk worden van die bevestiging door anderen.

Wanneer anderen jaloers zijn op ons dan is de beste houding dat bij hen te laten. Als er voldoende rust en vrede is in onszelf dan komt er een moment dat we niet meer reageren vanuit de onderlinge verschillen maar vanuit saamhorigheid.

Status en gezag vallen weg en ieder kan beginnen te leven met de maat van zijn eigen beoordeling. De maatstaf van de eigen belevingswereld omvat slechts de eigen ervaring en de eigen mate van doorleving. Zo simpel is het!

Gemeenschappelijke betrokkenheid

Er is gelukkig bemoediging. Waar we ook staan wat betreft ons niveau van ontwikkeling, we kunnen altijd deel uitmaken van een groter geheel, mits de authentieke wens tot verdieping bestaat en op eigen kracht wordt onderhouden. Als dat niet in alle eerlijkheid het geval is, zal dat grotere geheel - Marieke noemt

dat een collectief veld - eronder lijden. In een groepering kunnen een of meerdere personen dwars gaan liggen, en zelfs steeds meer weerbarstigheid vertonen naarmate de kracht van collectiviteit toeneemt. Dat is een wetmatigheid. De ontwikkelde kracht wordt door deze mensen gebruikt voor versterking van hun negativiteit. Kracht is in wezen neutraal en kan aangewend worden tot vernietiging of transformatie, afhankelijk van iemands intentie. Belering om dit gedrag te keren helpt nooit, maakt het verzet des te groter. Daarentegen openhartigheid en warmte wel, daardoor zullen zij zich meer welkom voelen. Oude trauma's kunnen mogelijk oplossen en vertrouwen kan ontstaan dat als iemand zich kwetsbaar opstelt en accepteert dat hij tijdelijk afhankelijk is van zorg van anderen, vertrouwen kan ontstaan in de eigen kern. Dat de controle, opgeroepen door angst, losgelaten kan worden door de angst in de ogen te zien.

Vanuit een natuurlijk ik-gevoel ontwikkelt zich het onderscheidingsvermogen: wat hoort bij de ander, wat hoort bij mij? We zullen ons minder vaak gekwetst voelen als we dat ontdekken.

Onaangepast gedrag

Eigenlijk doet Marieke een oproep tot onaangepast gedrag. Aanpassing aan het collectieve veld leidt namelijk op de duur tot stilstand. Afwijkend denken en voelen of een andere visie op dingen maken mensen kwetsbaarder, maar versterken tegelijkertijd - als zij deze voorloperrol aan kunnen - de trouw aan zichzelf. Zij beschikken over voldoende brandstof om de motor draaiend te houden. Vrijheidsstrijders zijn het, die van grote invloed zijn op de tijdgeest. Iedere verandering wordt ingeleid door een sterke impuls, die lange tijd kan najlen.

We hebben er nauwelijks een idee van wat we met elkaar kunnen bewerkstelligen als de intentie zuiver is, alhoewel we zeker allemaal deze kracht wel eens hebben ervaren. Hetzij positief hetzij negatief. Een sterke samenbundeling van kracht ervaren we in positieve zin als een regelrecht wonder, in negatieve zin als hels. Liefde is de kern van deze vitale kracht. Liefde verbindt de waarneming, het zuivere denken, het heldere weten met de emotie en de overlevingsdrift, zodat we niet alleen met elkaar in dialoog kunnen gaan,

maar ook nog eens gewoon kunnen leven. Die rol impliceert niet dat we zonderlingen hoeven te zijn. Integendeel!

De huidige tijdgeest

Sinds de jaren tachtig al bepalen individualisme en materialisme in hoge mate de manier van denken en handelen. Het standpunt van het individu wordt regelmatig gesteld boven dat van de gemeenschap. De mensen die nu leven nemen veel en geven weinig, wensen te bezitten en zichzelf te bewijzen ten koste van het geheel. De aarde lijdt daaronder, evenals de menselijke relaties. Politieke beslissingen - mentaal uitgedacht, weinig doorleefd - zijn vaak gebaseerd op oplossingen op korte termijn en blijken op de duur volkomen improductief. Neem bijvoorbeeld de omgang met broeikasgassen en het gevaar van chemoparken, wat daarvan op lange duur de consequenties zijn is wetenschappelijk vaak niet getest, waardoor elke keer iets anders verzonnen wordt in de hoop dat dat weer tijdelijk soelaas biedt.

Ons aanvaardingsniveau loopt snel terug. Was er bijvoorbeeld één, twee eeuwen geleden in de gemeenschap nog aanvaarding dat kinderen regelmatig stierven door tekort aan medische zorg, door hongersnood en oorlogen, nu is dat bijna overal ter wereld onaanvaardbaar. Iedereen heeft recht op humane omstandigheden. Maar we willen allemaal eerst ons eigen hachje redden voor we verder kunnen kijken. Daarbij worden we door afstomping ongevoeliger voor het vele leed in de wereld. Min of meer exacte cijfers, ja, die zijn voorhanden, maar de verhalen erachter horen we amper. De dialoog van mens tot mens, mondiaal, zou ons weer kunnen bepalen bij hetgeen we persoonlijk bijdragen aan de collectiviteit. Marieke's geestelijke begeleiders geven aan dat het van belang is dat er uitwisseling is, dat schrijvers, journalisten en filmmakers afreizen naar gebieden waar trauma's zijn opgedaan, maar ook dat deze beroepsgroep uit die gebieden uitgenodigd wordt om reportages maken over de situatie in westerse landen. Dat zal licht werpen op veel doen en laten en ogen openen. Beleid en aantallen vormen niet de werkelijkheid, trauma's worden niet van achter een bureau doorgrond.

Het is natuurlijk ook enorm moeilijk de fictie in boeken en films van de werkelijkheid te scheiden, lamgeslagen als we zijn door een teveel aan

informatie. Maar het gevaar bestaat dat we door dat teveel vertraagd gaan reageren als het er werkelijk toe doet. Innerlijke keuzes - vrij van beïnvloeding - waar we ons hart op willen richten en die volgen, dat werkt helend en dit hoeven beslist niet direct wereldthema's te zijn.

Verdiene

De tijdgeest verdient betrokkenheid. We kunnen ons afvragen hoe dat 'verdiene' gezien kan worden. De algemene intellectuele en morele wijze van denken is altijd aan verandering onderhevig. Meestal gaan die veranderingen schoksgewijs en worden zij geïnitieerd door individuen of groeperingen die in staat zijn te 'bevoelen' wat de huidige tijdgeest nodig heeft of verdient. Wat wil er onder de mensen komen? Welke gedragingen zijn noodzakelijk om deze complexe maatschappij in goede banen te leiden?

In het woord 'verdiene' zit het woord 'dienen'. Marieke geeft ons door, dat dienen en dienstbaarheid gezien kunnen worden als sleutels om dit veranderingsproces in gang te zetten en langdurig te onderhouden.

Dienstbaarheid dus aan wat de tijd nodig heeft, hetgeen een grote persoonlijke openheid vraagt. Het voorvoegsel 'ver-' verleent nadruk aan dit proces in tijd en belang. Er zijn periodes dat veranderingsprocessen gemakkelijker op gang komen, dat de tijd als het ware rijp is voor vernieuwing. Dit te leren aanvoelen en ernaar te handelen, vanuit een innerlijke zelfstandigheid, dat lijkt in de huidige tijd, waarin zo veel in een stroomversnelling komt en waarin de gemeenschappelijkheid alleen nog maar afneemt, de menselijke levensopdracht. Van daaruit ontstaat een bundeling van kracht die in wezen synoniem is aan gemeenschappelijke betrokkenheid en delen. Dit werkt in het klein en in het groot. Ja, het werkt, dat is zeker!

Persoonlijke voorwaarden voor groeps participatie

Een eerste voorwaarde om te participeren in dit collectieve veld is bewustwording van wat wel of niet authentiek is en een halt toeroepen aan de vervuiling van de geest. Alles wat binnenkomt heeft zijn uitwerking, soms alleen ondergronds.

Selectiever kijken, onderscheid maken in wat voedt en wat vervuult zonder een zonderling of zendeling te worden, dat genereert bereidheid om te ervaren wat er werkelijk speelt in de wereld. Ieder is de maat voor zijn eigen verwerking, dus is dit een strikt persoonlijk proces. We zullen het zelf onder ogen moeten zien! Of liever gezegd: toelaten!

Niet willen weten werkt niet mee aan de gewenste verandering, maar er is wel de vrije keuze om ons te richten op datgene wat ons hart ons ingeeft. De mate van aanvaarding van wat er is, is ook de mate van de kans op genezing. De 'flinkheidscultuur' die in Nederland lange tijd opgeld deed en nog doet, leidt tot onderschoffelen van trauma's die vroeg of laat toch aandacht behoeven om op te kunnen lossen. Er is veel te verteren in deze tijd. Het aantal werkzame psychologen, psychiaters, maatschappelijk werkers is niet voor niets zo groot, met daarnaast de vele spirituele genezers die de laatste tien jaar hun gaven ter beschikking stellen aan het collectieve veld. Er is zo veel werk te doen, maar Marieke benadrukt steeds het belang van eenvoud. Forceren werkt averechts. Als we in alle eenvoud erop vertrouwen dat wat zich voor ieder persoonlijk aandient in de gegeven omstandigheden het juiste is om te volgen vanuit de bereidheid onszelf te dragen, dan zal op alle niveaus hulp voor handen zijn. Stoffelijk en onstoffelijk.

Groepsvorming

Groepsvorming staat niet altijd in een positief daglicht en over groepsprocessen bestaat veel onwetendheid. Verschillen in ontwikkeling en intentie maken dat resoneren op elkaar vaak moeizaam tot stand komt. Een enkeling kan het proces verstoren en er is moed voor nodig om na een teleurstellende ervaring opnieuw deel uit te gaan maken van een groepering. Maar toch blijft overeind dat door gemeenschappelijkheid het zoekproces wordt verruimd, dat het gezamenlijk afstemmen op een onderwerp zijn vruchten afwerpt. En wanneer eigen ervaring en onkunde eerlijk wordt neergelegd, dan kan voorbij gegaan worden aan gewin en zal verdieping plaatsvinden. En als dan een of meer personen vanuit het collectieve veld naar buiten treden, zullen zij zich gesteund weten door de warmte en aandacht van de anderen.

Als in een groepsproces de motivaties uiteen gaan lopen, is het van belang elkaar in vrijheid en warmte een eigen weg te laten zoeken, zodat het verschil van inzicht geen tegenstelling wordt en mensen in alle vrijheid kunnen overstappen naar andere groeperingen die beter aansluiten bij hun ontwikkeling. Het is van groot belang de eigen maat te volgen en je niet steeds aan te passen aan de maat van anderen, hoe dienstbaar dat ook kan lijken en voelen.

Initiatief vanuit creativiteit

Het juiste initiatief op het juiste moment, dat is de kunst. Soms als eenling, vaker als groep. Als anderen zich herkennen in het initiatief dan komt er een vanuit diepe humaniteit een beweging op gang, die door inherente betrokkenheid de geest van de tijd ten goede zal beïnvloeden.

Inspiratie is een daadwerkelijke stroom die om een bedding vraagt en de mate van creativiteit is voor een groot deel afhankelijk van heel precies leren luisteren naar het moment waarop deze zich aandient. Onderdrukking van deze impuls betekent dat deze aan kracht inboet en een verlangen achterlaat naar de zuiverheid van het eerste moment dat deze inspiratie werd gevoeld. Vele onbestemde verlangens bij elkaar veroorzaken een immense vermoeidheid, moedeloosheid en weemoed. Een drievoudige 'moeheid' als gevolg dus, die tenslotte uitmondt in verharding. Dus: laten we alsjeblieft wakker blijven en gevoelig voor onze eigen creativiteit. Wat laat je toe, wat wijs je af?

Conclusie

De tijdgeest verdient betrokkenheid. Marieke's boodschap laat zich als volgt samenvatten: Ga uit van de eigen doorleving, verbind je desgewenst met de groepering waarmee je een natuurlijke verwantschap voelt en laat dat dan prevaleren in je leven. Niet omdat dat van bovenaf is opgelegd, niet omdat er per se een verandering bewerkstelligd moet worden, maar alleen omdat jij de bewegingen in de tijdgeest ervaart en de behoefte voelt die in te vullen. Niet wachten op anderen, maar zelfstandig. Niet later, maar nu!

Door: Fredy Blom, 2009